проблему кваліфікованих вчителів фізичного виховання.

Аналізуючи творчу спадщину Костянтина Ушинського в аспекті фізичного виховання, бачимо, що вона є актуальною і нині, в умовах реорганізації системи тіловиховання України. Неабиякого значення при цьому набуває гімнастика, як один із основних засобів фізичного виховання, фізичної реабілітації. Багатогранна творчість вченого вимагає детального аналізу, переосмислення та втілення почерпнутих знань і досвіду минулого у сучасну педагогічну теорію та практику.

Література

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 376с.

2. Ушинский К.Д. Избранные педагогические сочинения. Т. 1-2. Под ред. А.И. Пискунова. М.: Педагогика, 1974. – 584 с.

3. Очерки по истории физической культуры : Сборник трудов – Москва: Физкультура и спорт, 1950. – 207 с.

4. Игнатьев В.Е. Физическое воспитаніе: гимнастика, спортъ, подвижныя игры. – М.: Польза, 1912. – 207 с.

Annotation

The creative heritage of the Ukrainian teacher K. Ushynskiy and his (its) sights on physical training is analyzed. The special attention of the teacher to gymnastics, as one of basic means of development of the man is emphasized.

ОБГРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ЗМІН У СТРОЙОВИХ ВПРАВАХ

КОВАЛЬЧУК Н.М., доцент

Волинський державний університет ім. Лесі Українки, м. Луцьк

Впровадження української мови в практику фізичної культури є однією з важливих проблем. На жаль, спеціалізовані словники й підручники сучасного періоду не змогли повністю вирішити питання фахової термінології. Ще й досі при вивченні предмету "Гімнастика" ми користуємося підручниками, які написані російською мовою під редакцією Філіповича В.І. (1971), Шльоміна А.Н., Брикіна А.Т. (1979), Смолевського В.М. (1987). Підручники, що написані українською мовою Жалієм А.П. і Палигою В.Д. (1975), а також Бузюном О.І. (1995) фактично є перекладом вище згаданих російськомовних.

Навчаючи студентів гімнастичних термінів, стройових прийомів і команд, ми зустрілися з низкою недоліків та недоречностей, які вимагають негайного вирішення. Стройові вправи в будь-якому занятті з фізичного виховання є аксіомою. Вони сприяють дисциплінованості учнів, формуванню правильної постави, почуття ритму і темпу. Одним словом, значення стройових вправ

багатогранне. Тому педагоги повинні досконало володіти знаннями цього розділу гімнастики. Для подачі команд необхідно виробити єдині вимоги, які б полегшили їх запам'ятовування.

Наприклад, візьмемо таку дію як "обхід". Пересування вздовж меж залу виконується за командою "НАЛІВО (НАПРАВО) В ОБХІД - РУШ". А рух у протилежному напрямку вже виконується за командою "ПРОТИХОДОМ НАЛІВО (НАПРАВО) – РУШ!". На наш погляд, ця команда повинна звучати "НАЛІВО (НАПРАВО) ПРОТИХОДОМ – РУШ!". Спочатку вказується напрямок руху, а вже потім – дія. Аналогічно подається команда для розведення колон "НАПРАВО І НАЛІВО В КОЛОНУ ПО ОДНОМУ В ОБХІД - РУШ!" [1, с.19; 3, с.85; 4, с.75; 7, с.221]. Спочатку вказується напрямок, далі порядок строю і дія. Хоча у В.М.Смолевського (1987, с.50) перешикування розведенням колон виконується за командою "В КОЛОНУ ПО ОДНОМУ НАПРАВО І НАЛІВО В ОБХІД – РУШ!".

Перешикування послідовним поворотом у русі повинно здійснюватися за командою "НАЛІВО В КОЛОНУ ПО ЧОТИРИ (ПО ДВА, ПО ТРИ) – РУШ!". У І.А.Бражника, В.С.Зінченко, О.А.Онищенко, Б.Г.Сільченка, Г.В.Шабайдаша (1962, с.139) та в А.П.Жалія і В.Г.Палиги (1975, с.85) це перешикування за командою "НАЛІВО ПО ДВОЄ (ТРОЄ, ЧЕТВЕРО) – РУШ!", а у В.І.Філіповича (1971, с.221) та у А.М.Шльоміна, А.Т.Брикіна (1979, с.74) – "В КОЛОНУ ПО ЧОТИРИ (ПО ДВА, ПО ТРИ) НАЛІВО – РУШ!".

Зворотне перешикування після повороту направо (направляючий на лівому фланзі) доцільно виконати за командою "ЗЛІВА НАЛІВО (НАПРАВО) В КОЛОНУ ПО ОДНОМУ В ОБХІД – РУШ!". Ця команда не співпадає з командами, які пропонують вище згадані автори. Але витримує наступну схему: напрямок – порядок строю – дія. У всіх наведених прикладах стройових вправ команди запам'ятовуються легко, тому що вони асоціюються з попередніми.

Центр – це точка, і тому команда "В КОЛОНУ ПО ОДНОМУ ЧЕРЕЗ ЦЕНТР – РУШ!" звучить вірно. А ось дві (чотири) колони пройти через центр аж ніяк не можуть. Ця помилка "кочує" з підручника в підручник. І тому замість команди "В КОЛОНУ ПО ДВА (ЧОТИРИ) ЧЕРЕЗ ЦЕНТР - РУШ!" треба подавати команду "В КОЛОНУ ПО ДВА (ЧОТИРИ) ЧЕРЕЗ СЕРЕДИНУ – РУШ!".

Загальновідоме перешикування з однієї шеренги в дві, в якому другі номери стають за першими (рис.1).

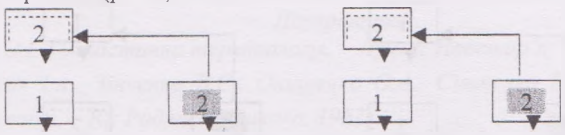

Рис. 1 Перешикування із однієї шеренги в дві

Повернувши учнів направо, утворимо колони і тоді направляючий стоятиме зліва (рис.2). Ось тут ми й зустрічаємося з парадоксом. У А.П.Жалія, В.Д.Палиги

[3, с.85], О.І.Бузюна [1, с.18] після перешикування з колони по одному в колону по два другі номери стають справа від перших (рис.3), а в І.А.Бражника та ін. [2, с.129] другі номери стають зліва від перших (рис.4).

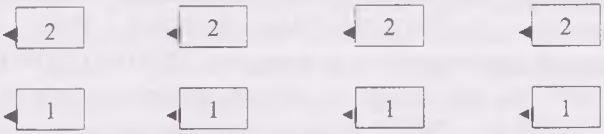

Рис.2 Колона по два

Рис. 3 Перешикування із колони по одному в колону по два за А.П.Жалієм, В.Д.Палигою, О.І.Бузюном

Рис.4 Перешикування із колони по одному в колону по два за І.А.Бражником, та ін.

Ми пропонуємо перешикування з однієї шеренги в дві виконати таким чином, щоб перші номери робили крок правою вправо, лівою назад і ставали за другими (рис.5) і тоді після повороту направо в колону направляючий (він же самий високий учень) буде завжди стояти справа, так як і в перешикуванні з однієї шеренги в три.

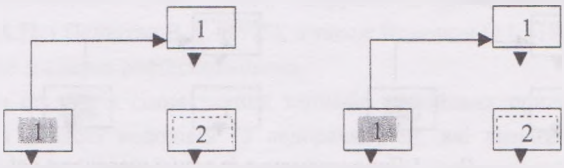

Рис.5 Перешикування з однієї шеренги в дві

А перешикування із колони по одному виконувати за І.А.Бражником та ін. Тоді при повороті в шеренгу чи в колону перші і другі номери зберігають своє стале місце і направляючий буде завжди правофланговим.

Зустрічаємо протилежні напрямки дій при перешикуваннях із однієї колони в три уступом. У А.П.Жалія, В.Д.Палиги, О.І.Бузюна при цьому розмиканні перші номери виконують кроки вліво, а в А.М.Шльоміна, А.Т.Брикіна – вправо. Як і в попередньому випадку тут двох думок бути не може. Перший номер повинен бути правофланговим.

Пропонуємо дещо змінити розрахунок при перешикуванні з шеренги уступом на 9 – 6 – 3 на місці (та аналогічних йому). За нашою версією розрахунок повинен проводитись у зворотному порядку: на місці – 3 – 6 – 9. Тоді направляючий знову залишається правофланговим. Як правило, це перешикування використовується для виконання загальнорозвиваючих вправ, отже нижчі за зростом учні будуть стояти ближче до педагога, що створює певні зручності. Ми звернули увагу лише на окремі стройові вправи, які вимагають змін в діях і командах.

Значного доопрацювання вимагають і окремі гімнастичні терміни. Суперечними залишаються такі положення як, наприклад: руки в сторони, праву вбік на носок. Для зручності запам'ятовування легше сказати: руки в сторони, праву в сторону на носок. Або "НА ПЕРШИЙ-ДРУГИЙ – РОЗРАХУЙСЯ!" і "ПО ТРИ (ЧОТИРИ, П'ЯТЬ) – РОЗПОДІЛИСЬ!". В обох випадках переклад з російської "РАССЧИТАЙСЬ!" [6, с.183].

У повсякденній роботі педагоги фізичної культури при проходженні розділу "Гімнастика" часто зустрічають труднощі в точному визначенні окремих поз та рухів. Наприклад, одне й теж саме положення у А.П.Жалія і В.Д.Палиги (1975, с.69), називається "сід кутом", а у В.Г.Осінчука, І.К.Попеску (1993, с.182) – це "кут в упорі сидячи". Позу, у якій тулуб нахилено, а ноги обхоплені руками різні автори називають "нахил з захватом", "нахил з обхопленням", "нахил з захопом".

Вважаємо, що для наступної більш глибокої розробки української гімнастичної термінології необхідно провести дискусію або конференцію на державному рівні з питань термінології гімнастичних вправ, враховуючи досвід роботи за діючою термінологією та критичні зауваження. Адже навіть діючі класифікаційні програми з гімнастики, підручники, фізкультурно-спортивні словники видані з великою кількістю термінологічних помилок.

Література

1. *Бузюн О.І. Гімнастична термінологія. – Луцьк: Надстир'я, 1995.*
2. *Бражник І.А., Зінченко В.С., Онищенко О.А., Сільченко Б.Г., Шабайдаш Г.В. Гімнастика. – К.: Радянська школа, 1962.*
3. *Гімнастика / Під ред. А.П.Жалія, В.Д.Палиги. – К.: Вища школа, 1975.*
4. *Гимнастика / Под ред. А.М.Шлемина, А.Т.Брыкина. – М.: ФиС, 1979.*

БІБЛІОТЕКА
Львівського державного
інституту фізичної
культури

3. *Гимнастика и методика преподавания / Под ред. В.М.Смолевского. – М.: ФиС, 1987.*
4. *Російсько-український словник з фізичної культури і спорту / За ред.В.Г.Осінчука, І.К.Попеску. – Львів: Світ, 1993.*
5. *Теория и методика гимнастики / Под ред.В.И.Филипповича. – М.: Просвещение, 1971.*

Annotation

Preparation of highly-skilled physical culture specialists envisages their perfect mastering of sport terminology.

After analysing textbooks' sections devoted to gymnastics and drill exercises the author has found out a certain row of defects in commands and actions and gives some suggestions as for their elimination.

That's why a opustion of urgent necessity of foynding universal gymnastic terminology is being raised in the article.

ТИПОВІ ПОМИЛКИ В ГІМНАСТИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ, ЯКІ МАЮТЬ МІСЦЕ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ СТУДЕНТАМИ ЗАГАЛЬНО-РОЗВИВАЮЧИХ ТА СТРОЙОВИХ ВПРАВ

САНЮК В.І., викладач, БИКОВ Ю.А., студент

Волинський державний університет імені Лесі Українки, Інститут фізичної культури та здоров'я, кафедра теоретичних основ фізичного виховання, м. Луцьк

На практичних заняттях зі спортивних дисциплін від студентів досить часто можна почути деякі невірні гімнастичні терміни, назви вихідних положень та команди. В перекрученому вигляді, видозмінені, чи вжиті без дотримання основних вимог до гімнастичної термінології: доступності, точності та стислості.

Розглянемо, для прикладу, типове заняття з гімнастики, що проходить за традиційною схемою: організація групи, розминка у русі, загально-розвиваючі вправи на місці та робота на приладах.

На початку заняття, має звучати команда чергового: "Група в одну шеренгу – ставай!", а чуємо "Група – шикуйсь!". Це команда для перешикування, наприклад, із однієї команди в дві чи три із колони по одному в колону по два в русі. Далі теж зустрічається помилка в команді: "На ліво (на право) в обхід по залу (чи по килиму) кроком руш!". В даному випадку слова "по залу", "по килиму" і т.п. зайві, (те, що саме по собі зрозуміло – не говоримо).

При подачі команд для різних видів ходьби найбільш поширеною помилкою є "на зовнішній (внутрішній) стороні ступні - руш!". Оскільки ходьба виконується на